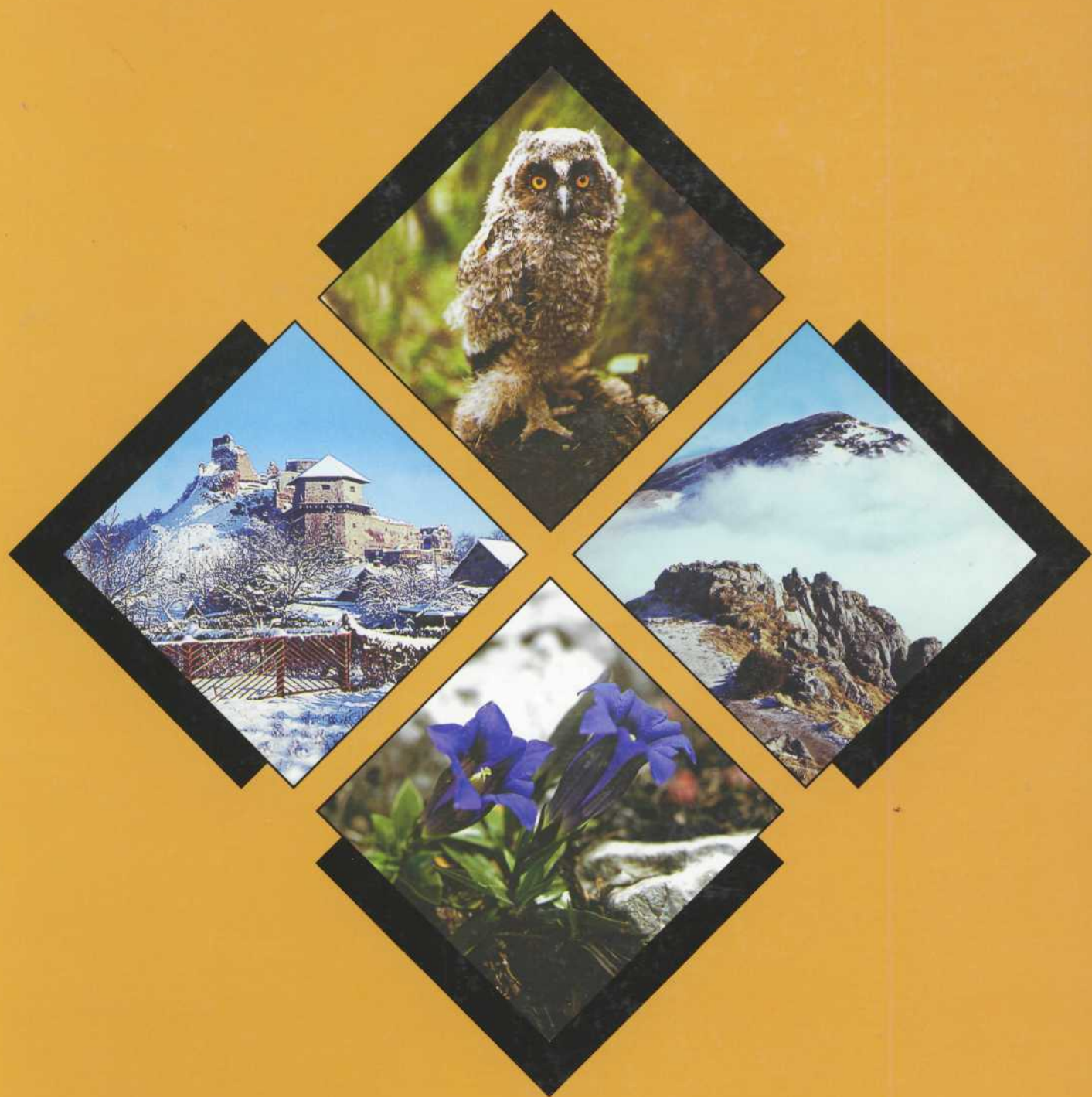

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK

AMS	- Automatická monitorovacia stanica
BSK5	- Biologická spotreba kyslíka - päťdňová
CFCS	- Chlorofluorocarbóny
ČMS	- Čiastkový monitorovací systém
ČOV	- Čistiareň odpadových vôd
DPZ	- Diaľkový prieskum Zeme
D.U.	- Dobsonove jednotky
EECONET	- European Ecological Network - Európska ekologická sieť
EHK	- Európska hospodárska komisia
EMEP	- European Monitoring and Evaluation Programme - Program pre monitorovanie a hodnotenie diaľkového prenosu znečistenia ovzdušia v Európe
ENO	- Elektráreň Nováky
EOAR	- Ekvivalentná objemová aktivita radónu
ES	- Európske spoločenstvo
EÚ	- Európska únia
GEF	- Globálny environmentálny fond
HDP	- Hrubý domáci produkt
CHKO	- Chránená krajinná oblasť
CHA	- Chránený areál
CHSK	- Chemická spotreba kyslíka
IH	- Imisná hodnota/limit
IRIS	- Integrovaný radiačný a informačný systém

IUCN	- International Union for Conservation of Nature - Medzinárodná únia pre ochranu prírody
IZO	- Index znečistenia ovzdušia
JE	- Jadrová elektáreň
LVÚ	- Lesnícky výskumnícky ústav
MDPaT SR	- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky
MH SR	- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR	- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MO SR	- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MP SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MPSVaR SR	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MSS SR	- Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠ SR	- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MV SR	- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NEL	- Nepochopiteľne extrahovateľné látky
NL	- Nerozpustné látky
NMVOCS	- Nemetánové prchavé organické zlúčeniny
NP	- Národný park
NPP	- Národná prírodná pamiatka
NPR	- Národná prírodná rezervácia
OECD	- Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj
OH	- Odpadové hospodárstvo
OSN	- Organizácia spojených národov
OÚŽP	- Okresný úrad životného prostredia
OV	- Odpadová voda
PAU	- Polycyklické aromatické uhľovodíky
PCB	- Polychlórované bifenyle
POH	- Program odpadového hospodárstva
PP	- Prírodná pamiatka
PR	- Prírodná rezervácia
PRIĽA	- Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry
PTEÚ	- Požiarno- technický a expertízny ústav
PÚ	- Pamiatkový ústav
REZZO	- Register emisií a zdrojov znečisťovania ovzdušia
RISO	- Regionálny informačný systém o odpadoch

RN	- Rozpočtové náklady
SAV	- Slovenská akadémia vied
SAŽP	- Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ	- Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	- Slovenská inšpekcia životného prostredia
SKŽP	- Slovenská komisia pre životné prostredie
SR	- Slovenská republika
SSE	- Stredoslovenské elektrárne
StVaK	- Stredoslovenské vodárne a kanalizácie
ŠFŽP	- Štátny fond životného prostredia
ŠOP	- Štátna ochrana prírody
ŠÚSR	- Štatistický úrad Slovenskej republiky
TANAP	- Tatranský národný park
TZL	- Tuhé znečisťujúce látky
ÚKSÚP	- Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
ÚPD	- Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPKM	- Ústav preventívnej a klinickej medicíny
ÚPN	- Územný plán
ÚSES	- Územný systém ekologickej stability
ÚSIP	- Ústav systémového inžinierstva a priemyslu
ÚZIŠ	- Ústav zdravotníckych informácií a štúdií
ÚŽP	- Úrad životného prostredia
VaK	- Vodárne a kanalizácie
WaK	- Východoslovenské vodárne a kanalizácie
VD	- Vodné dielo
VN	- Vodná nádrž
VÚC	- Veľký územný celok
VÚP	- Výskumný ústav potravinársky
VÚPÚ	- Výskumný ústav pôdnej úrodnosti
Zb.	- Zbierka zákonov
Z.z.	- Zbierka zákonov (od roku 1993)
ZVaK	- Západoslovenské vodárne a kanalizácie
ZSE	- Západoslovenské elektrárne
ŽP	- Životné prostredie

Oficiálne používané skratky podnikov nie sú uvádzané.

 **TEXTY
K OBRÁZKOM**

Obálka vpredu	Sova - symbol vedomostí Chránený horcokvet Clusiov v CHKO Strážovské vrchy Fiľakovský hradný vrch - súčasť CHKO Cerová vrchovina V minulosti CHKO, dnes oprávnene Národný park Malá Fatra
Strana 3	Ing. Jozef Zlocha, minister životného prostredia SR
Strana 6	Po zime prichádza nový život (v areáli kostola Sv. Juraja v Starej Haliči, v ktorom sú nástenné maľby národnou kultúrnou pamiatkou)
Strana 7	Monitoring na Lomnickom štíte v TANAP už má svoju tradíciu
Strana 11	Prvá európska správa o životnom prostredí (Europes Environment: The Dobříš Assessment)
Strana 12	Znečisťovanie ovzdušia začalo v roku 1995 zase mierne narastať
Strana 25	Vodná nádrž Liptovská Mara v zime
Strana 44	NPR Devínska Kobyla na území Bratislavy zahrnuje aj známu geologickú lokalitu Pieskový vrch - Sandberg
Strana 50	Výzdoba v Ochtinskej aragonitovej jaskyni - od roku 1995 súčasť Svetového prírodného dedičstva
Strana 51	Kontaminovaná voda + kontaminovaná pôda = rast environmentálnych rizík + ohrozenie zdravia a života
Strana 57	Chránený plesnivec alpínsky v Národnom parku Slovenský raj
Strana 59	V minulosti kynožený syseľ obyčajný - dnes ohrozený živočích
Strana 62	Chránená modlivka zelená v CHKO Slovenský kras
Strana 63	Historické štruktúry krajiny: Národná prírodná rezervácia Záruby a zvyšky hradu Ostrý kameň v CHKO Malé Karpaty

Strana 68	Kultúrna pamiatka - Hrad vo Fíľakove znova sprístupnený verejnosti
Strana 71	Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry Vlkolínec v CHKO Veľká Fatra - Svetové kultúrne dedičstvo
Strana 72	Listina Svetového dedičstva z 9. decembra 1995 pre Jaskyne Slovenského a Aggtelekského krasu, podpísaná generálnym riaditeľom UNESCO, Dr. Fredericom Mayorom Znak Svetového dedičstva vtesaný do mramoru pri vstupe do jaskyne Domica v CHKO Slovenský kras
Strana 74	Spišský hrad s okolím zaradili do Svetového dedičstva ako ojedinelý urbanistický krajinný komplex s koncentráciou kultúrnych pamiatok
Strana 79	Košická tepláreň v Košickej oblasti so silne až extrémne narušeným životným prostredím
Strana 80	Strednogemerská oblasť - Jelšava
Strana 82	Strednopoľská oblasť - Žiarska kotlina
Strana 93	Železiarne Podbrezová - prevádzka Rúrovňa na svetovej úrovni kvality aj z environmentálneho hľadiska
Strana 115	Nežiadúca slávobrána v obci
Strana 119	JE Jaslovské Bohunice
Strana 123	Kabínková lanovka Skalnaté pleso - Lomnický štít v TANAP v prevádzke
Strana 124	Čo ukáže rozbor?
Strana 126	Koľko UV-B žiarenia prenikne k povrchu Zeme závisí aj na nás
Strana 128	Východ slnka na Kráľovej holi v Národnom parku Nízke Tatry
Strana 130	Skládka po ťažbe polymetalických rúd v Banskej Štiavnici pri Novej šachte sa postupne premieňa na smetisko
Strana 139	I keď sa počet lesných požiarov v SR v roku 1995 znížil, požiare stále spôsobujú majetkové škody a ohrozujú životné prostredie i život
Strana 141	Jasovská jaskyňa ako súčasť Svetového prírodného dedičstva sa konečne dočkala nového vstupného areálu
Strana 147	V roku 1995 sa po prvý raz začali nariadeniami vlády SR vyhlasovať záväzné časti územných plánov veľkých územných celkov - prvé bolo nariadenie vlády SR č. 290/1995 Z. z. pre Zemplínsky región (Na Východoslovenskej nížine)
Strana 149	Environmentálna výchova obyvateľstva patrí k prioritám MŽP SR
Strana 151	Vydávanie správ o životnom prostredí v Slovenskej republike i Ministerstvom životného prostredia SR sa od Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji v roku 1992 stalo nepísaným pravidlom

- Strana 152 Vztyčovanie slovenskej zástavy v UNEP v Nairobi
- Strana 159 Kde sú hranice ochrany biodiverzity, ktorú **nám** môžu ešte závidieť mnohé štáty Európy (rys ostrovid zastrelený v slovenskej časti Východných Karpát)?
V rámci ochrany biodiverzity niektoré **druhy** chránime už len za ohradou (zubor európsky v Topoľčiankach)
- Strana 160 Drevený kostolík v Ruskej Bystrej - súčasť národnej kultúrnej pamiatky (NKP)
- Strana 163 Nad Mestskou pamiatkovou rezerváciou v Bardejove zaznejú nové zvony, možno k jej úplnej obnove a na cestu k zaradeniu do Svetového kultúrneho dedičstva
- Strana 165 Krajina a jej kontrasty (obec Halič s dodnes nevyužitou významnou kultúrnou pamiatkou - Haličským zámkom)
- Strana 166 Orchideje Slovenska:
A - hmyzovník **muchovitý**
B - hniezdovka hlístová
C - jazýčkovec jadranský
D - prilbovka červená
E - vstavač močiarny

F - červenohlav ihlanovitý
- Strana 167 Okno na Malej Peci v CHKO Malé Karpaty - okno do obsahu publikácie
- Strana 169 Zdanie víťazstva človeka nad prírodou - zdanie však často klame
- Obálka vzadu Výzdoba Ochtinskej aragonitovej jaskyne - súčasť Svetového prírodného dedičstva
Chránený poniklec slovenský (Pulsatilla slavica)
Národná prírodná rezervácia Súľovské skaly v CHKO Strážovské vrchy
Kostol Sv. Ducha v Žehre - súčasť Svetového kultúrneho dedičstva

A

B

C

ORCHIDEJE SLOVENSKA

D

E

F

 OBSAH

PREDSLOV	3
I. SLEDOVANIE A VYHODNOCOVANIE ENVIRONMENTÁLNEJ SITUÁCIE	7
KOMPLEXNÝ MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM	7
Environmentálny monitorovací systém	7
Environmentálny informačný systém	10
HODNOTENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR V EURÓPSKYCH SÚVISLOSTIACH	11
II. ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA	12
OVZDUŠIE	12
Emisná situácia	12
Imisná situácia	16
Atmosferické zrážky	22
Troposferický ozón	23
VODA	25
Povrchové vody	25
Podzemné vody	30
Užívanie vody	36
Odpadové vody	40
Vodovody a kanalizácie	40
HORNINY	44
Geologické faktory	44
Bilancia zásob výhradných ložík	48
PÔDA	51
Bilancia plôch	51
Kontaminácia pôdy	51
Klasifikácia oblastí podľa stupňa kontaminácie	54
RASTLINSTVO	57
ŽIVOČÍŠTVO	59

III. OCHRANA PRÍRODY A TVORBA KRAJINY	63
PRÍRODNÉ DEDIČSTVO A TVORBA KRAJINY	63
KULTÚRNE DEDIČSTVO V KRAJINE A JEHO OCHRANA	68
PODIEL SR NA SVETOVOM KULTÚRNYM	
APRÍRODNOM DEDIČSTVE	71
KRAJINA A URBANIZÁCIA	74
Konceptia územného rozvoja Slovenska	74
Územnoplánovacia dokumentácia	74
Územný systém ekologickej stability	76
IV. STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	
VO VYBRANÝCH REGIÓNOCH	79
ENVIRONMENTÁLNA REGIÓNALIZÁCIA	79
OBLASTI SO SILNE AŽ EXTRÉMNE	
NARUŠENÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDIEM	82
Bratislavská oblasť	82
Trnavskogalantská oblasť	83
Hornonitrianska oblasť	84
Hornopovažská oblasť	85
Strednopohronská oblasť	87
Strednospišská oblasť	88
Strednogemerská oblasť	89
Košická oblasť	90
Strednozemplínska oblasť	91
V. PRÍČINY A DÔSLEDKY STAVU	
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	93
VPLYVY HOSPODÁRSKYCH ODVETVÍ	
NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	93
Priemysel	94
Ťažba surovín	97
Energetika, teplárenstvo a plynárenstvo	99
Poľnohospodárstvo	104
Lesné hospodárstvo	107
Doprava	111
OSÍDLENIE, DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ A ZDRAVIE	
OBYVATEĽSTVA	115
VI. RIZIKOVÉ FAKTORY V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	119
RADIAČNÁ SITUÁCIA	119
HLUK	123
CHEMICKÉ LÁTKY A CUDZORODÉ LÁTKY	
V POTRAVINOVOM REŤAZCI	124
OHROZENIE OZÓNOVEJ VRSTVY	126
ODPADY	130
Bilancia vzniku odpadov	130
Nakladanie s odpadmi	131

Zneškodňovanie odpadov	132
Nakladanie s komunálnym odpadom	135
Dovoz, vývoz a tranzitná preprava odpadov	136
Informačný systém o odpadoch	137
HAVÁRIE A ŽIVELNÉ POHROMY	139
VII. STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	141
EKONOMIKA STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	141
Štátny rozpočet a investičná politika	141
Štátny fond životného prostredia SR	143
Vybrané ekonomické nástroje na zlepšovanie životného prostredia	144
Investície na celkovú ochranu životného prostredia	146
ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO	147
Dotváranie sústavy environmentálneho práva	147
Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	148
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA	149
Aktivity pri príležitosti roka ochrany európskej prírody	149
Envirofilm 1995	150
VTII. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA	152
MEDZINÁRODNÉ ORGANIZÁCIE	152
MEDZINÁRODNÉ DOHOVORY	153
DVOJSTRANNÉ VZŤAHY	154
PROGRAMY A PROJEKTY SPOLUPRÁCE	155
MULTILATERÁLNA POMOC	155
BILATERÁLNA POMOC	156
ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK	160
TEXTY K OBRÁZKOM	163

- Názov:** Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 1995
- Vydanie:** I.
- Vydavатели:** **Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky**
Námestie Ľudovíta Šúra 1, 812 35 Bratislava
Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica
- Koncepcia, odborná úprava a grafika:** **RNDr. Jozef Klinda**
riaditeľ sekcie environmentálnych koncepcií,
práva a organizácie MŽP SR
- Zodpovedný za vydanie:** **Ing. Miroslav Tončík**
riaditeľ Slovenskej agentúry životného prostredia
- Vedúca zostavovateľského tímu:** **Ing. Zuzana Lieskovská**
vedúca odboru environmentalistiky
Slovenskej agentúry životného prostredia
- Grafická a tlačová úprava:** **Roderik Klinda, Peter Pcregrin**
- Náklad:** 2000 ks
- Rozsah:** 170 strán
Účelová publikácia MŽP SR
Text neprešiel jazykovou úpravou
- Vytlačili:** **Tlačiarne PRINT-EX, v.o.s., Bardejov**

ISBN 80 - 88833 - 05 - 1